

De sociale ontwikkeling van kinderen

Amsterdam, april 2012, jaargang 5, nr. 1

Beste ouder,

Door middel van deze nieuwsbrief willen wij u op de hoogte stellen van de ontwikkelingen binnen het onderzoek 'De sociale ontwikkeling van kinderen'.

Voortgang onderzoek

De tijd gaat snel, ook binnen ons onderzoek. Zo is de 4,5-jaarsmeting inmiddels in volle gang en zijn er hiervoor alweer 35 kinderen met hun ouders in ons onderzoekscentrum langs geweest. Intussen loopt de 2,5-jaarsmeting op zijn einde: in april worden de laatste lab- en huisbezoeken afgelegd. In totaal kwamen er 116 kinderen van 2,5 jaar met hun moeder naar het onderzoekscentrum en 113 kinderen met hun vader. Daarnaast werden er 121 huisbezoeken afgelegd. Onder alle kinderen die meededen aan de 2,5-jaarsmeting waren 67 meisjes en 54 jongens. Bijna alle ouders vulden de vragenlijsten in. Een hele mooie score, waar we erg dankbaar voor zijn! Zoals in de vorige nieuwsbrief al vermeld is, heeft professor Susan Bögels, die het onderzoek heeft opgezet, subsidie gekregen om het onderzoek te verlengen. Daarom wordt er na de 4,5-

jaarsmeting nog een meting afgenomen, namelijk wanneer de kinderen 7 jaar zijn. De precieze leeftijd is nog niet vastgesteld; er moet nog worden bepaald of het een 7-jaars- of een 7,5-jaarsmeting wordt. We zullen u in ieder geval op de hoogte houden van de ontwikkelingen.

Interview met Ymke Sijbrandij

Zoals u weet, vindt er wanneer de kinderen 4,5 jaar oud zijn in plaats van een huisbezoek een telefonisch interview plaats. Naast Stephanie Mizrahi neemt onze nieuwe collega, Ymke Sijbrandij, deze interviews af. U heeft haar misschien al gesproken aan de telefoon. Ymke stelt zich hieronder aan u voor:

“Mijn naam is Ymke Sijbrandij en ik ben 25 jaar. Na het afronden van de bachelor pedagogische wetenschappen aan de UvA, heb ik mij verder in de ontwikkeling van kinderen verdiept tijdens de masteropleiding orthopedagogiek aan de UvA. Voor mijn afstudeerscriptie heb ik onderzoek gedaan naar angst bij kinderen tussen de 4 en 7 jaar. Ik heb onderzocht in welke mate kinderen van deze leeftijd in staat zijn hun eigen angstige gevoelens te rapporteren en in hoeverre dit

overeenkomt met de rapportage van ouders en leerkrachten.

Ik vond de onderwerpen verlegenheid en zelfvertrouwen erg interessant en daarom kwam ik bij het onderzoek ‘De sociale ontwikkeling van kinderen’ terecht. Momenteel verzorg ik de telefonische interviews voor het onderzoek. Om te voorkomen dat ouders en kinderen te veel moeten reizen is er gekozen voor een telefonisch interview. Naast mijn werk bij het onderzoek heb ik een werkervaringsplek als orthopedagoog bij UvA minds, “academisch behandelcentrum voor ouder en kind”.

Resultaten

Zoals u weet zijn tijdens de lab- en huisbezoeken video-opnamen gemaakt. Daarnaast hebben de ouders ook verschillende vragenlijsten ingevuld. Inmiddels is er weer een nieuw deel van deze video-opnamen en vragenlijsten geanalyseerd. Hieronder presenteren wij u de nieuwste resultaten van het onderzoek.

Ontwijken van anderen uit verlegenheid

Eén van de kenmerken van verlegenheid is het uit de weg gaan van contact met

onbekende personen. Bij de 1-jaarsmeting werd bekeken of en wanneer kinderen een onbekend persoon ontwijken. Tijdens de meting kwam er een onbekend persoon de kamer binnen die een kort gesprekje voerde met de ouder en het kind. Vervolgens tilde de vreemde het kind op uit de kinderstoel. Bekeken werd of het kind de vreemde in deze situatie uit de weg ging, dus of het kind de afstand tussen zichzelf en de vreemde vergrootte, zich afwendde van de vreemde, het eigen gezicht verborg en/of de vreemde negeerde. Daarnaast werd onderzocht of er een verband was tussen 1) een verlegen temperament (“karakter”) van het kind en ontwijkend gedrag en 2) tussen de verlegenheid van het kind bij binnenkomst van de vreemde en ontwijkend gedrag. Het temperament van het kind werd bepaald aan de hand van een door de ouders ingevulde vragenlijst. De reactie van het kind op de binnenkomst van de vreemde werd aan de hand van video-opnamen vastgesteld.

Uit de resultaten bleek dat de meerderheid van de kinderen geen verlegenheid vertoonde op het moment dat de vreemde binnenkwam. Kinderen die bij binnenkomst wel verlegen reageerden, vertoonden meer ontwijkend gedrag ten opzichte van de onbekende dan kinderen die in eerste instantie niet verlegen reageerden. Ook bleek dat kinderen met een verlegen temperament de onbekende persoon meer uit de weg gingen dan kinderen die geen verlegen temperament hadden. Dit betekent dat zowel verlegenheid als

persoonlijkheidskenmerk als verlegenheid die wordt veroorzaakt door een specifieke situatie kunnen zorgen voor het ontwijken van contact met anderen bij kinderen van 1 jaar.

Hoe communiceren baby's?

In het onderzoek naar de sociale ontwikkeling van kinderen wordt ook aandacht besteed aan de manier waarop kinderen communiceren. Vanaf de geboorte kunnen ze op drie manieren contact met de buitenwereld maken. Ten eerste maken baby's contact door te kijken naar het gezicht van de persoon die met hen praat; dit kijken geeft de mate van hun aandacht en interesse aan. Ten tweede gebruiken baby's gezichtsuitdrukkingen als emotie-communicatiemiddel. Zo kunnen baby's een glimlach tonen als ze plezier ervaren of een verdrietig gezicht trekken wanneer ze ongemak ervaren. Ten derde kunnen baby's geluidjes gebruiken om aandacht te vragen of gezichtsuitdrukkingen te versterken. Om op een efficiënte manier te kunnen communiceren, combineren volwassenen en oudere kinderen de drie communicatiemiddelen met elkaar. De vraag van ons onderzoek was of jonge baby's al in staat zijn om deze drie communicatiemiddelen met elkaar te combineren. In dit onderzoek zijn de communicatiemiddelen die 4 maanden oude baby's gebruiken tijdens het praten en spelen (in het wipstoeltje) met de ouders onderzocht. In het bijzonder hebben wij de blik, de expressie van positieve en negatieve emoties en de

geluidjes van baby's geobserveerd tijdens de interactie met zowel de vader als de moeder. Ten eerste wilden we kijken in hoeverre baby's in staat zijn om de drie communicatiemiddelen met elkaar te combineren (bijvoorbeeld het maken van een geluid tijdens een glimlach op het moment dat het kind naar de moeder kijkt). Ten tweede wilden we zien of de communicatie van baby's anders is tijdens de interactie met de vader in vergelijking met de moeder. De resultaten van dit onderzoek geven weer dat baby's gebruikmaken van verschillende communicatiemiddelen en deze op een efficiënte manier tijdens de interactie met de ouder combineren. De meerderheid van de baby's combineert geluidjes met een glimlach en een blik richting de ouder. Er is in ons onderzoek bewijs gevonden dat baby's van 4 maanden al in staat zijn dezelfde manier van communiceren te gebruiken als oudere kinderen en volwassenen. Bovendien bleek dat baby's de drie communicatiemiddelen (blik, expressie van emoties en geluiden) op dezelfde manier combineren tijdens de interactie met zowel de vader als met de moeder. Het enige verschil tussen baby's en oudere kinderen is dat baby's nog niet in staat zijn taal als communicatiemiddel te gebruiken. Naast deze resultaten is er ook een verschil gevonden in de manier waarop 4 maanden oude baby's communiceren met hun twee ouders. Zowel jongens als meisjes kijken langer en glimlachen meer tijdens de interactie met de moeder in vergelijking met de vader. Dit is

misschien te verklaren door het feit dat de moeder vooral tijdens de eerste 4 maanden gemiddeld meer tijd met de baby doorbrengt.

Kinderopvang en lichamelijke reacties

Zoals u weet, wordt bij elke meting de hartslag van uw kind gemeten. Met deze gegevens is onder meer onderzocht of het verblijf op de kinderopvang (van 10 uur per week of meer) gedurende het eerste levensjaar leidt tot een verandering in lichamelijke, ofwel fysiologische, reacties zoals de hartslag van kinderen. De lichamelijke reacties geven informatie over de manier waarop het zenuwstelsel op verschillende situaties reageert. Wanneer zich een angstopwekkende situatie voordoet, zorgt het zenuwstelsel ervoor dat de hartslagfrequentie (het aantal hartslagen per minuut) omhoog gaat en de hartritmevariatie, dat wil zeggen de variatie in periodes tussen hartslagen in, omlaag gaat. Nadat de spannende situatie is geweken, zorgt het zenuwstelsel ervoor dat het lichaam zich weer ontspant; de hartslagfrequentie gaat omlaag en de hartritmevariatie omhoog. Het lichaam van mensen die in een ontspannen toestand een hogere hartritmevariatie hebben kan zichzelf makkelijker kalmeren na een angstopwekkende situatie. Dit vermogen noemen we lichamelijke of fysiologische zelfregulatie.

Tijdens de 4-maanden- en 1-jaarsmeting werd de hartslag van de kinderen in drie verschillende fasen gemeten: in rust, tijdens het horen van ruisende geluiden

en tijdens het herstel na het geluid. De lichamelijke reacties van de kinderen op een leeftijd van 4 maanden werden zo vergeleken met de lichamelijke reacties op 1-jarige leeftijd. Deze reacties zijn gekoppeld aan de vragenlijst over kinderopvang die door de ouders werd ingevuld. Hieruit bleek dat kinderen die tijdens hun eerste jaar meer dan 10 uur per week doorbrachten in de kinderopvang een grotere positieve verandering in hun hartritmevariatie hadden dan kinderen die niet op een kinderdagverblijf verbleven.

Het lichaam van 1-jarige kinderen die wel naar de opvang gingen kon zichzelf dus makkelijker kalmeren na een angstopwekkende situatie dan toen de kinderen 4 maanden oud waren. Dit komt mogelijk doordat baby's die naar de opvang gaan vaker worden blootgesteld aan onbekende personen, objecten en situaties. Doordat deze kinderen meer onbekende situaties te verwerken krijgen, zijn ze beter in staat om na een onbekende, mogelijk angst ontlokkende situatie te herstellen van de schrik.

Nieuw onderzoek met baby's gestart

Jonge kinderen worden met veel nieuwe en onbekende situaties geconfronteerd. Denk bijvoorbeeld aan het ontmoeten van onbekenden of voor het eerst naar de kinderopvang gaan. Kinderen tussen de tien en veertien maanden oud beginnen te kijken naar de reacties van anderen om te bepalen hoe zij zich in dit soort situaties moeten gedragen. Dit gedrag wordt ook wel 'vraagkijken' genoemd.

Wanneer de ouder in een nieuwe of onbekende situatie zelfvertrouwen uitstraalt, zal de kans groter zijn dat het kind dit vertrouwen overneemt. Zo is in eerder onderzoek bijvoorbeeld gevonden dat baby's zelfverzekerder reageren op een onbekend persoon als ze hun moeder vlak daarvoor zelfverzekerder hebben zien reageren op de onbekende dan wanneer ze hebben gezien dat hun moeder zich onzeker gedroeg. Het meeste onderzoek naar vraagkijken is gedaan met moeders. Omdat vaders een steeds grotere rol zijn gaan spelen in de opvoeding van hun kinderen, willen wij onderzoeken hoe het vraagkijken tussen baby's en hun vaders verloopt in een onbekende situatie. Gaat dit precies hetzelfde als tussen moeders en hun baby's? Daarom zijn we een nieuw onderzoek gestart naar de ontwikkeling van angst en zelfvertrouwen bij baby's en wat de mogelijke rol van vaders en moeders daarin is.

Voor dit onderzoek zijn wij op zoek naar ouders met kinderen die in de periode tussen maart 2012 en september 2012 tussen de 10 en 14 maanden oud zijn. We zijn specifiek op zoek naar kinderen die al wel kunnen kruipen maar nog niet kunnen lopen. Hebt u interesse om met uw baby mee te doen aan het onderzoek of wilt u meer informatie over het onderzoek? Neemt u dan contact op met onderzoekster Eline Möller via e-mail (E.L.Moller@uva.nl) of door te bellen naar 020 – 525 12 59.

Informatie

Wij willen u wederom bedanken voor uw inzet en bijdrage aan het onderzoek 'De sociale ontwikkeling van kinderen'. Wij stellen het zeer op prijs dat u bereid bent om naar het onderzoekscentrum te komen, vragenlijsten in te vullen en ons thuis te ontvangen voor een huisbezoek. Zonder de inzet van u en uw gezin zou dit onderzoek naar het ontwikkelen van verlegenheid en zelfvertrouwen niet mogelijk zijn!

Mocht u nog vragen hebben dan kunt u contact opnemen met:

Nanda Jansen of Stephanie Mizrahi
Universiteit van Amsterdam
Onderzoek 'De sociale ontwikkeling van kinderen'.

Antwoordnummer 39310

1090 WC Amsterdam

Onder vermelding van C2524.0438.01

Tel: 020 525 7010

Fax: 020 525 1200

Email: info@sociale-ontwikkeling.nl

U kunt ook altijd een bezoek brengen aan onze website: www.sociale-ontwikkeling.nl